

25th ANNIVERSARY
Going World Class
NARESUAN UNIVERSITY

โรคของเยื่อぶตา

Diseases of Conjunctiva

รสสุคนธ์ ฤชรัตน์

สงวนลิขสิทธิ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House
www.nupress.grad.nu.ac.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

รสสุคนธ์ คชรัตน์.

โรคของเยื่อตา.-- พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559.

106 หน้า.

1. ตา--โรค. I. ชื่อเรื่อง.

617.7

ISBN 978-616-7902-58-6

สพ. 014

โรคของเยื่อตา

รสสุคนธ์ คชรัตน์

สงวนลิขสิทธิ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2559 จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม ราคา 280 บาท

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

มีวางจำหน่ายที่ 1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิทยุเทวี ชั้น 14 ซอยพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา ศาลาพระเกี้ยว กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-7000-3

สยามสแควร์ กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-9881, 0-2255-4433

มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-5

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โทร. 044-216431-2

มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.จ.ปร.) จังหวัดนครนายก โทร. 037-393-023, 037-393-036

จัดสรรจามจุรี กรุงเทพฯ โทร. 0-2160-5301

รัตนบัณฑิต จังหวัดนนทบุรี โทร. 0-2950-5400-9

มหาวิทยาลัยพระยา โทร. 0-5246-6799, 0-5246-6800

สาขาอัยยัคคะคุณาศาสตร์จันทรา โทร. 0-2818-3979

2. เสี่ยงที นีบู๊คเซ็นเตอร์ 108/3-5 ถนนเอกาทศรถ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5525-8862

สาขา มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารขวัญเมือง จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-1616

ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาชุมชนโดยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศและศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวรพิษณุโลก ถนนขุนพิเรนทรเทพ จังหวัดพิษณุโลก โทร. 084-814-7800

3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาคารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-0113

4. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอนเนกประสงค์ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2613-3899, 0-2623-6493

สาขา ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 0-5394-4990-1

ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา โทร. 0-7428-2980, 0-74282981

5. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 หมู่ 16 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทร. 0-4320-2842

กองบรรณาธิการ กองบรรณาธิการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ออกแบบปก วิระชิตา ศรีคาดเตชา

พิมพ์ที่ รัตนสุวรรณาการพิมพ์ 3 30-31 ถนนพญาไท อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5525-8101

คำนิยม

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือโรคของเยื่อตาเล่มนี้ ผศ.พญ.รสสุคนธ์ คชรัตน์ได้พยายามรวบรวม วิเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นเวลามากกว่า ๒ ปี เพื่อถ่ายทอดงานออกมาเป็นหนังสือ โดยเนื้อหาของหนังสือได้ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ควรรู้เกี่ยวกับโรคตา เช่น อาการของโรค วิธีการรักษา และคำแนะนำในการปฏิบัติตัว เป็นต้น ผู้เขียนเรื่องนี้เป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนี้ ทำให้ผู้อ่านมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้รับมีเนื้อหาถูกต้อง ชัดเจน ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก และสามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้ นับว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะมีหนังสือที่ดีและมีประโยชน์เช่นนี้ ผลิต่อออกสู่สังคมอีกเล่มหนึ่ง

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์กำจร ตติยกวี)

คำนิยม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

อาจารย์ผู้ใหญ่ในราชวิทยาลัยจักษุวิทยาท่านหนึ่ง ท่านบอกผมว่า โรคของเยื่อぶตา เป็นโรคที่พบได้บ่อยในเวชปฏิบัติทุกระดับตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ ขนาดเล็ก โรงพยาบาลทั่วไป หรือโรงเรียนแพทย์ขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ทั่วไป หรือจักษุแพทย์ ก็ต้องมีโอกาสได้ตรวจรักษาผู้ป่วยโรคของเยื่อぶตา อยู่บ่อยๆ

ผมรู้สึกยินดีที่อาจารย์แพทย์หญิงรสสุคนธ์ คชรัตน์ ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้แต่งตำราเรื่องโรคของเยื่อぶตา ซึ่งอาจารย์ได้รวบรวมเนื้อหาเรียบเรียงความรู้เกี่ยวกับเยื่อぶตาทั้งความรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐาน และความรู้ทางคลินิกอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กายวิภาคของเยื่อぶตา การซักประวัติ และการตรวจเยื่อぶตา ตลอดจนโรคของเยื่อぶตาที่พบบ่อย เช่น การอักเสบ หรือการติดเชื้อของเยื่อぶตา โรคของเยื่อぶตาที่เกิดจากอุบัติเหตุ สารเคมี หรือเลือดของเยื่อぶตา และเนื้องอกของเยื่อぶตา เป็นต้น

เมื่อผมได้อ่านต้นฉบับเรื่องโรคของเยื่อぶตานี้ ผมมีความมั่นใจอย่างเต็มที่ว่า “ตำราเรื่องโรคของเยื่อぶตา” เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนทั้งในระดับนักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน แพทย์ทั่วไป ตลอดจนจักษุแพทย์ซึ่งทุกท่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจวินิจฉัย และรักษาผู้ป่วยโรคของเยื่อぶตาได้เป็นอย่างดี

ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน

คำนำ

หนังสือโรคของเยื่อตาเล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ข้อควรรู้ทั่วไปของโรคตาที่พบบ่อย อาการของโรค วิธีการรักษา และคำแนะนำ ในการปฏิบัติตัว ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ผู้เขียน

มีวัตถุประสงค์ให้เป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียนสำหรับนิสิตแพทย์ พยาบาลเวชปฏิบัติทางตา แพทย์ทั่วไป รวมถึงบุคลากรสาธารณสุข เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคตา อีกทั้งประชาชนผู้สนใจในการดูแลสุขภาพตาของตนเองและคนในครอบครัว โดยผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านทุกท่านในการนำความรู้ที่ได้รับจากตำราเล่มนี้ไป ใช้เป็นแนวทางในการดูแลรักษา หรือให้คำแนะนำกับผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะผลิตสื่อการสอนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดหาเงินบริจาคเพื่อผู้ป่วยยากไร้ของมูลนิธิโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร หากท่านผู้อ่านประสงค์

จะร่วมทำบุญ กรุณาติดต่อมูลนิธิโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของผู้เขียน อาจารย์หน่วย กระจกตา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ได้ถ่ายภาพโรคตาชนิด ต่างๆ อาจารย์จักษุแพทย์ที่มอบภาพถ่ายดวงตาประกอบเนื้อหาและผู้ป่วยที่เป็นเจ้าของภาพที่ผู้เขียนได้นำเสนอ ขอให้ทุกท่านจงประสบความสำเร็จ ความเจริญ และความรุ่งโรจน์ในวิชาชีพจักษุวิทยา หากมีข้อเสนอแนะประการใด ผู้เขียนยินดีน้อมรับจากท่านผู้อ่านทุกท่านค่ะ

สารบัญ

บทที่ 1	กายวิภาคและสรีรวิทยาของเยื่อぶตา	
	(Anatomy and Physiology of Conjunctiva).....	1
	เส้นประสาทที่เลี้ยงเยื่อぶตา (innervation of conjunctiva).....	7
	ระบบหลอดเลือดของเยื่อぶตา (vessels of conjunctiva).....	7
	ระบบหลอดน้ำเหลืองของเยื่อぶตา (lymphatic system of conjunctiva).....	9
	หน้าที่และความสำคัญในทางคลินิกของเยื่อぶตา.....	10
บทที่ 2	การซักประวัติและการตรวจร่างกายผู้ป่วยตาแดง	
	(History Taking and Physical Examination in Red Eye Patients).....	11
	ภาวะตาแดง (Red Eye).....	14
บทที่ 3	โรคของเยื่อぶตาที่พบบ่อย	
	(Common Diseases of Conjunctiva).....	17
บทที่ 4	เยื่อぶตาอักเสบ (Conjunctivitis).....	19
	Mucopurulent Conjunctivitis.....	24
	Purulent Conjunctivitis.....	29
	Membranous Conjunctivitis.....	32

Follicular Conjunctivitis.....	33
Viral Conjunctivitis.....	33
Chlamydial Conjunctivitis.....	35
Immunologic Conjunctivitis.....	42
Allergic Conjunctivitis.....	42
Vernal Keratoconjunctivitis (VKC).....	46
Atopic Conjunctivitis.....	48
Giant Papillary Conjunctivitis.....	49
Mechanical Conjunctivitis.....	51
UV Keratoconjunctivitis หรือ Radiation	
Burn.....	51
Chemical Conjunctivitis หรือ Chemical	
Burn.....	53

บทที่ 5 การเสื่อมของเยื่อตา

(Degeneration of Conjunctiva).....	57
Pinguecula (ต้อลม) และ Pterygium (ต้อเนื้อ).....	58

บทที่ 6 เนื้องอกของเยื่อตา (Tumor of Conjunctiva)

Melanotic lesions.....	68
Nevus หรือ ไฝ.....	68
Ocular or Oculodermal Melanocytosis.....	70
Primary Acquired Melanosis (PAM).....	72
Malignant Melanoma.....	73

Amelanotic lesions.....	74
Limbal Dermoid.....	74
Dermolipoma.....	75
Pyogenic Granuloma.....	76
Lymphangioma.....	77
Conjunctival Papilloma.....	78
Conjunctival Lymphoma.....	79
Ocular Surface Squamous Neoplasia (OSSN).....	80
Kaposi's sarcoma.....	81
เอกสารอ้างอิง.....	83
ดัชนี (Index).....	87

คำอธิบาย

บทที่ 1

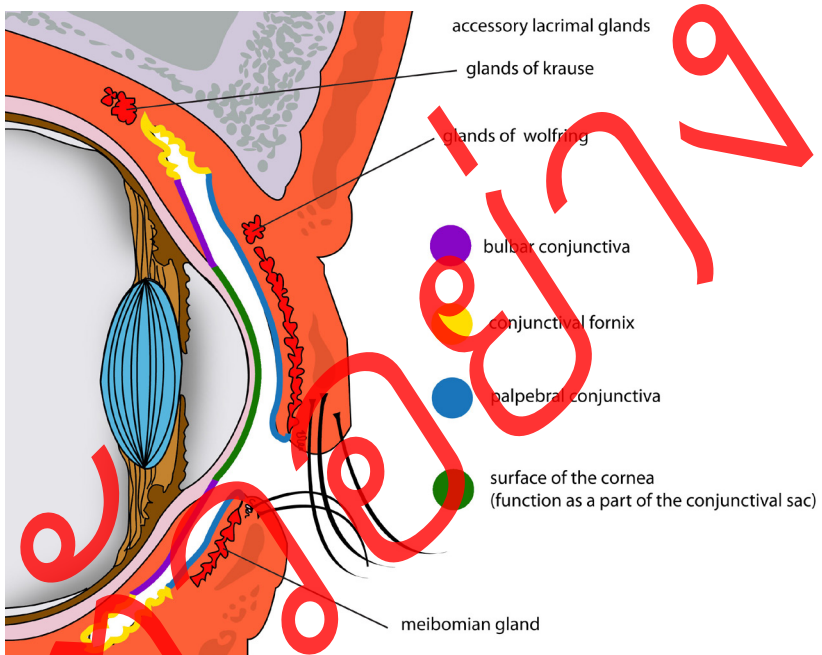
กายวิภาคและสรีรวิทยา
ของเยื่อตา

Anatomy and Physiology of Conjunctiva

สงวนลิขสิทธิ์

เยื่อบุตา (Conjunctiva) เป็น mucous membrane ที่คลุมผิวด้านในของเปลือกตา (eye lids) และผิวนอกของตาขาว (sclera) ต่อกับผิวน้ำของเปลือกตา ที่ขอบเปลือกตา (lid margin) ซึ่งเรียกว่า grey line เส้นสุดตรง sclerocorneal junction เรียกว่า limbus

รูปที่ 1.1 ภาพตัดขวางของลูกตาส่วนหน้าแสดงเยื่อบุตาทั้ง 3 ส่วน

เยื่อบุตาจะติดแน่นที่ tarsus และที่ limbus แต่ติดอย่างหลวมๆ ที่ fornix Conjunctiva แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน